

WIJ WILLEM ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

Besluit van ... tot wijziging van het Uitvoeringsbesluit WHW 2008 in verband met het stellen van regels betreffende de maximering van de eigen bijdrage van aankomend studenten aan selectiekosten voor de toelating tot het hoger onderwijs

Op de voordracht van Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, van xxx, nr. xxx, directie Wetgeving en Juridische Zaken, gedaan in overeenstemming met de Minister van Economische Zaken;

Gelet op artikel 7.50, tweede lid, van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van xxx, nr. xxx);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van xxx, nr. xxx, directie Wetgeving en Juridische Zaken, uitgebracht in overeenstemming met de Minister van Economische Zaken;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel I

Het Uitvoeringsbesluit WHW 2008 wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 1 wordt na onderdeel p een onderdeel ingevoegd, luidende:

q. kandidaat: degene die zich wil aanmelden of laten inschrijven voor de propedeutische fase van een opleiding, waarbij onder 'propedeutische fase' mede wordt begrepen de eerste periode in een bacheloropleiding in het wetenschappelijk onderwijs met een studielast van 60 studiepunten.

B

Hoofdstuk 3, afdeling 4, komt te luiden:

Afdeling 4. Overige eigen bijdragen

Artikel 3.9. Bijdrage kosten selectieprocedure voor opleidingen met aanvullende eisen en opleidingen met beperkte onderwijscapaciteit

Het instellingsbestuur kan van een kandidaat een bijdrage in de kosten voor de selectieprocedure verlangen van ten hoogste € 100 met het oog op de inschrijving voor:

- a. een opleiding waarvoor op grond van artikel 7.53, zevende lid, van de wet bij ministeriële regeling is bepaald dat een kandidaat zich voor een studiejaar bij niet meer dan een instelling kan aanmelden voor die opleiding;
- b. een opleiding die op grond van artikel 7.26, eerste lid, van de wet bij ministeriële regeling is aangewezen als opleiding met aanvullende eisen, indien het een opleiding op het gebied van het hotelonderwijs betreft;
- c. een opleiding op het gebied van de kunst of een lerarenopleiding op het gebied van de kunst die op grond van artikel 7.26a, eerste lid, van de wet bij ministeriële regeling is aangewezen als opleiding met aanvullende eisen.

Artikel II

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin het wordt geplaatst. Indien artikel I, onderdeel AX, van de Wet Kwaliteit in verscheidenheid hoger onderwijs in werking treedt na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin dit besluit wordt geplaatst, treedt dit besluit in werking op het tijdstip waarop artikel I, onderdeel AX, van de Wet Kwaliteit in verscheidenheid hoger onderwijs in werking treedt.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

De Minister van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschap,

NOTA VAN TOELICHTING

I. ALGEMEEN

1. Inleiding

Het uitgangspunt van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (hierna: WHW) is, vanwege de toegankelijkheid van het onderwijs, dat een instelling naast collegegeld (of examengeld voor extranei) geen andere eigen bijdragen aan de student mag vragen voor de inschrijving bij de instelling in kwestie. Sinds de invoering van de WHW (1992) bestaat er wel een grondslag om bij algemene maatregel van bestuur (hierna: amvb) aan hogescholen het vragen van een eigen bijdrage toe te staan in geval van in de grondslag opgenomen opleidingen met selectie. In de huidige praktijk vragen meerdere instellingen al een eigen bijdrage aan kandidaten voor selectieprocedures, bijvoorbeeld in het hbo met aanvullende eisen (kunst- en hotelonderwijs). Deze eigen bijdragen kunnen in de praktijk tot relatief hoge bedragen oplopen (in sommige gevallen meer dan 100 euro). Deze inperking van de toegankelijkheid van het onderwijs wordt onwenselijk geacht.

Het hoger onderwijs moet toegankelijk zijn voor alle kandidaten die zich daartoe gekwalificeerd hebben. Financiële overwegingen mogen geen belemmering vormen. Duidelijk moet zijn dat het vragen van een eigen bijdrage voor selectiekosten niet de standaard is; de eigen bijdrage voor selectiekosten wordt slechts in een beperkt aantal gevallen toegestaan. Het vragen van een eigen bijdrage aan studenten is daarmee te beschouwen als een uitzondering op de regel. Met het oog op het voorkomen van wildgroei van de eerdergenoemde praktijk en in verband met het afschaffen van de loting voor numerus fixusopleidingen is het wenselijk om eenduidig vast te leggen wanneer een eigen bijdrage mag worden gevraagd voor selectieprocedures. Dit geschiedt met dit besluit (algemene maatregel van bestuur). Deze is gebaseerd op artikel 7.50, tweede lid van de WHW.

Ten tijde van de behandeling van het wetsvoorstel Wet Kwaliteit in verscheidenheid hoger onderwijs¹ is door de minister van OCW aangegeven in overleg met de instellingen en studenten invulling te zullen geven aan een dergelijke amvb. Deze gesprekken met de VSNU, VH, LSVb en het ISO hebben in 2015 en in het voorjaar van 2016 plaatsgevonden.

In tabel 1 hieronder wordt van de opleidingen vallend onder die grondslag aangegeven welke opleidingen op grond van dit besluit een eigen bijdrage voor selectiekosten mogen vragen.

Tabel 1 Mogelijkheid tot het vragen van een eigen bijdrage aan kandidaten voor selectiekosten (opleidingen genoemd in artikel 7.50, tweede lid, WHW).

WHW	Eigen bijdrage toegestaan	Eigen bijdrage niet toegestaan
6.7		Opleidingen met het predicaat kleinschalig en intensief onderwijs.
7.26 en 7.26b	Opleidingen met aanvullende eisen op gebied van de kunst- en hotelonderwijs.	Opleidingen met aanvullende eisen niet zijnde kunst- en hotelonderwijs.
7.53 en 7.56	Fixusopleidingen waarvoor een kandidaat zich voor een studiejaar bij niet meer dan één instelling kan aanmelden voor dezelfde opleiding.	Alle overige fixusopleidingen.

¹Kamerstukken II 2012/13, 33 519, nr. 3

De opleidingen waarvoor het vragen van een eigen bijdrage voor selectiekosten wel wordt toegestaan betreffen opleidingen waarvoor zich vaak veel kandidaten aanmelden en waar de gemiddelde kosten per kandidaat voor selectie gemiddeld hoger zijn vanwege de intensiviteit van de selectie.

De genoemde opleidingen mogen niet onbeperkt eigen bijdragen vragen. Dit is als volgt ingekaderd: de eigen bijdrage mag nooit meer betreffen dan € 100,-. Hierbij wordt benadrukt dat dit een maximum betreft, en niet mag verworden tot het normbedrag. Het gaat om een bijdrage van de kandidaat in de door de instelling gemaakte kosten; de gevraagde bijdrage mag daarom niet de daadwerkelijk gemaakte selectiekosten overschrijden.

De gevraagde eigen bijdrage moet tot het redelijke beperkt blijven. Om dit te waarborgen is een aantal andere voorwaarden opgenomen. De instelling moet nadere regels vaststellen omtrent de eigen bijdrage voor selectiekosten. De instelling is verplicht een financiële voorziening te treffen voor degenen waarvoor de bijdrage een onoverkomelijke belemmering vormt voor de inschrijving. Immers het vragen van een eigen bijdrage mag niet leiden tot de situatie waarin een gemotiveerde student niet deelneemt aan selectie om financiële redenen. Tevens moet een instelling de eigen bijdrage motiveren omdat zij advies moet vragen ten aanzien van de selectieprocedure aan de medezeggenschapsraad. Het ligt voor de hand dat instellingen een selectiemethodiek hanteren die geschikt is voor het selecteren van passende kandidaten, maar die tegelijkertijd zo min mogelijk kosten met zich meebrengt. Onderzoek van de Inspectie wijst erop dat zelfselectie om niet aan een selectieprocedure deel te nemen, kan plaatsvinden door bepaalde groepen studenten, zoals studenten met lagere eindexamencijfers, niet-westerse allochtonen en studenten met een mbo-vooropleiding. Het belang van goede selectiecriteria, goede voorlichting en geen financiële drempels is naar aanleiding daarvan (opnieuw) door de minister van OCW benadrukt.² Toen is ook gewezen op de noodzaak om alert te zijn op de blijvende toegankelijkheid. Niet alleen wordt het aantal opleidingen waarvoor een eigen bijdrage mag worden gevraagd beperkt, ook wordt van de instellingen die gebruik maken van selectie verwacht dat zij uitdrukking geven aan hun maatschappelijke verantwoordelijkheid om te borgen dat kandidaten, met name uit deze groepen, niet uitgesloten worden.

2. Achtergrond en doel

2.1. Wet Kwaliteit in Verscheidenheid: toelating en selectie

De brede toegankelijkheid van het hoger onderwijs is in Nederland een belangrijk uitgangspunt. Hoofddregel is dat iedereen met een vwo-diploma moet kunnen doorstromen naar een hbo- of wo-bacheloropleiding, iedereen met een havodiploma naar een hbo-bacheloropleiding en iedereen met een mbo-4 diploma naar het hbo. Naast een diploma, gelden voor elke bacheloropleiding (nadere) vooropleidingseisen met betrekking tot het profiel dat vereist is om toegelaten te worden. Bij deze eisen gaat het in feite om eisen ten aanzien van het niveau (de vooropleidingseis) en de specifieke kennis die een kandidaat in het kader van die vooropleiding heeft opgedaan (nadere vooropleidingseisen).³ Zoals hierboven beschreven, mag een instelling vanwege de toegankelijkheid van het onderwijs naast collegegeld (of examengeld voor extranei) geen andere eigen bijdragen aan de student vragen voor de inschrijving bij de instelling in kwestie. Alle kandidaten die een opleiding in het ho willen gaan volgen, moeten zich voor 1 mei aanmelden voor tenminste een opleiding. De instelling in kwestie biedt hen studiekeuzeactiviteiten aan en brengt nadat een kandidaat deze activiteiten heeft

² Kamerstukken 2015-2016, 31288 nr. 499.

³ In de Wet Kwaliteit in Verscheidenheid (2013) wordt in het kader van de daarin aangekondigde amvb met betrekking tot de eigen bijdrage gesproken van 'aspirant-studenten' en de 'toelatingsprocedure'. In de Regeling aanmelding en toelating hoger onderwijs (Ratho) wordt gebruik gemaakt van de termen 'kandidaat' en 'selectieprocedure'. In deze amvb is aangesloten bij de termen zoals ook gebruikt in de Ratho.

afgerond een studiekeuzeadvies uit. Instellingen mogen hiervoor geen eigen bijdrage vragen aan de kandidaat, het zou dan immers niet mogelijk zijn het hoger onderwijs zonder kosten te betreden. Dit geldt ook voor het beoordelen of een kandidaat over het juiste diploma en/of profiel beschikt om te worden toegelaten tot een opleiding.

In sommige gevallen echter gelden, naast de vooropleidingseisen en nadere vooropleidingseisen, voor een bacheloropleiding ook nog specifieke eisen. Het stellen van eisen naast de reguliere toelatingseisen (de diploma-eis en nadere vooropleidingseisen) is mogelijk bij de volgende bacheloropleidingen:

1. Opleidingen met het predicaat kleinschalig, residentieel en intensief onderwijs (artikel 6.7 WHW), zoals de university colleges. De eisen worden vastgesteld door het instellingsbestuur.
2. Opleidingen met aanvullende eisen (artikel 7.26 en 7.26a WHW). Het gaat om opleidingen waarvoor op grond van het beroepsprofiel dan wel de organisatie en de inrichting van het onderwijs specifieke eisen mogen worden gesteld aan de kandidaat ten aanzien van de kennis of vaardigheden respectievelijk eigenschappen die niet of niet voldoende onderdeel zijn van het voortgezet onderwijs. De eisen zijn door de minister van OCW vastgesteld in de Regeling aanmelding en toelating hoger onderwijs (hierna: Ratho).
3. Opleidingen met een numerus fixus (artikel 7.53 en 7.56 WHW). Het gaat om opleidingen met te weinig opleidingsplaatsen om alle kandidaten die zich aanmelden toe te laten, ook al zijn ze gekwalificeerd op grond van de nadere vooropleidingseisen. De onderwijsinstelling rangschikt de kandidaten op basis van de mate waarin de kandidaat past bij de opleiding. Het is aan de instelling om vorm te geven aan de selectieprocedure. De opleidingen moeten toetsen op (minimaal) twee criteria die door het instellingbestuur worden vastgesteld. De kandidaten worden vervolgens op basis van de rangschikking toegelaten tot de opleiding, totdat de capaciteit is bereikt.

De (specifieke) eisen voor bovengenoemde opleidingen worden getoetst in de selectieprocedure. Een selectieprocedure moet leiden tot gemotiveerd toelaten of afwijzen van kandidaten. Met de uitvoering daarvan kunnen kosten zijn gemoed. Wanneer zich veel kandidaten aanmelden, en de gemiddelde kosten per kandidaten hoog zijn, kunnen de totale kosten voor selectieprocedures flink oplopen voor een instelling. Zonder bijdrage van de kandidaat komen de gehele kosten ten laste van het budget voor het primaire proces, dat is bedoeld voor onderzoeks- of onderwijsactiviteiten voor de zittende studenten. Dit is niet wenselijk omdat de selectieprocedure voor kandidaten immers niet als onderzoeks- of onderwijsactiviteit is aan te merken. Om die reden wordt met dit besluit voor bepaalde opleidingen met selectie de mogelijkheid gecreëerd om een eigen bijdrage voor de selectieprocedure te mogen vragen. Het uitgangspunt is dat instellingen zoveel mogelijk kiezen voor een selectieprocedure die geen of nauwelijks kosten met zich meebrengt. Een instelling kan, afhankelijk van de vastgestelde eisen, keuzes maken over de intensiteit van de selectieprocedure. Daardoor kunnen instellingen de gemiddelde kosten per kandidaat laaghouden.

Doel amvb

Het doel is tweeledig: Ten eerste wordt voorkomen dat de kosten van selectieprocedures ten laste komen van het budget voor het primaire proces bij opleidingen met veel aanmeldingen en hoge gemiddelde kosten per kandidaat. Ten tweede wordt de toegankelijkheid van het onderwijs geborgd door de bijdrage toe te staan voor een beperkt aantal opleidingen en door het stellen

van een maximum aan het te vragen bedrag alsmede enkele andere voorwaarden met betrekking tot de eigen bijdrage (zie paragraaf 3.2).

2.2. Brieven eigen bijdrage OCW, huidige praktijk eigen bijdrage en rechtszaak

In 1994 heeft de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) in een brief aan de hogeronderwijsinstellingen uiteengezet in welke situaties een instelling een eigen bijdrage – naast het collegegeld (of examengeld voor extranei) - mag vragen aan (zittende) studenten.⁴ In die brief is aangegeven dat een instelling een eigen bijdrage mag vragen voor het 'toelatingsonderzoek aanvullende eisen'. Dit had betrekking op de hbo-bacheloropleidingen met aanvullende eisen en de opleidingen die een toelatingsonderzoek doen, dat ook wel het colloquium doctum wordt genoemd. In 2015 heeft de minister van OCW opnieuw een brief gestuurd aan de hogeronderwijsinstellingen over de situaties waarin zij een eigen bijdrage – naast het collegegeld (of examengeld voor extranei) – mogen vragen aan zittende studenten. Daarin is een algemene maatregel van bestuur aangekondigd die de eigen bijdrage regelt die de instelling mag vragen aan aankomende studenten (in dit besluit aangeduid als 'kandidaten').

Sinds 1994 is het vragen van een eigen bijdrage aan kandidaten voor de kosten van selectie gegroeid. In de (huidige) praktijk vragen meerdere instellingen al een eigen bijdrage aan kandidaten voor selectieprocedures. Zo vragen instellingen voor bacheloropleidingen in het hbo met aanvullende eisen (kunst- en hotelonderwijs), de *university colleges* en instellingen met decentrale selectie van een aantal fixusopleidingen een eigen bijdrage aan kandidaten. Daarnaast vragen sommige instellingen een bijdrage voor kosten van het colloquium doctum (artikel 7.29 WHW), voor efficiëntieonderzoek en wordt een bijdrage gevraagd bij masteropleidingen. Deze praktijk van het vragen van een eigen bijdrage aan kandidaten roept in het onderwijsveld en bij (kandidaat-)studenten vragen op over wat is toegestaan en wat niet.

De civiele rechter heeft eind 2015 een uitspraak gedaan in een zaak tussen een kandidaat en een hogeschool.⁵ Het ging in deze zaak om een tussen de kandidaat (eiser) en de hogeschool (verweerder) gesloten overeenkomst met betrekking tot het betalen van een eigen bijdrage voor een auditie voor een dansopleiding (een hbo-bacheloropleiding met aanvullende eisen als bedoeld in artikel 7.26a, eerste lid van de WHW). De eiser vorderde terugbetaling van de door hem betaalde bijdrage voor de auditie, gebaseerd op de stelling dat de gesloten overeenkomst op grond van artikel 3:40, lid 2 van het Burgerlijk Wetboek vernietigbaar was vanwege strijd was met een dwingende wetsbepaling; namelijk het artikel 7.50 van de WHW waaruit volgt dat de inschrijving niet afhankelijk wordt gesteld van andere bijdragen dan het examengeld of collegegeld. Nu de auditie voorwaarde was om te kunnen worden ingeschreven, trad strijd op met artikel 7.50 van de WHW, zo werd door de eiser gesteld.

De rechter wees de vordering af op de grond dat ten tijde van het sluiten van de overeenkomst de fase van inschrijving nog niet aan de orde was, waardoor artikel 7.50 van de WHW niet van toepassing zou zijn. Op grond van de Regeling aanmelding en toelating hoger onderwijs is de hogeschool gehouden om voorafgaand aan de inschrijving te beoordelen of kandidaten voldoen aan de selectiecriteria voor de opleiding, en pas nadat is vastgesteld dat een kandidaat voldoet en deze zich inschrijft, is de fase van inschrijving aan de orde en is

⁴ HBO/PR-94036112, 25 augustus 1994, brief aan ho-instellingen eigen bijdrage studenten.

⁵ Rb. Oost-Brabant, 29 oktober 2015, zaaknummer 4145282

artikel 7.50 WHW van toepassing, zo oordeelde de rechter. De overeenkomst kon derhalve niet worden vernietigd op grond van artikel 3:40, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek.

De huidige praktijk en de hier genoemde rechterlijke uitspraak wijzen op het belang van een duidelijk wet- en regelgevend kader met betrekking tot de eigen bijdrage. Artikel 7.50, tweede lid, van de WHW dient ertoe te kunnen bepalen dat voor een limitatief aantal opleidingen naast het collegegeld (examengeld voor extranei) een eigen bijdrage gevraagd mag worden door instellingen aan kandidaten. Dat hieronder een bijdrage in de kosten voor selectie kan worden begrepen volgt uit de memorie van toelichting bij de Wet Kwaliteit in verscheidenheid hoger onderwijs.⁶ Met dit besluit wordt hieromtrent duidelijkheid gegeven en komt een einde aan het toestaan van praktijkgevallen die niet binnen het bereik van de amvb vallen.

3. Invulling amvb

Artikel 7.50, tweede lid, van de WHW noemt vijf categorieën van opleidingen waarvoor bij amvb kan worden bepaald dat het vragen van een eigen bijdrage is toegestaan. Onderhavig besluit regelt dat voor een beperkt aantal opleidingen binnen drie van de daargenoemde categorieën een eigen bijdrage kan worden gevraagd. In dit hoofdstuk wordt de invulling van de amvb toegelicht.

Voor de invulling van de amvb is gekeken naar de gemiddelde kosten van selectieprocedures per kandidaat. Die kosten zijn afhankelijk van de vastgestelde eisen die de instelling moet toetsen, de vrijheid die instellingen hebben in instrumentkeuze voor selectie en het aantal aanmeldingen voor een betreffende opleiding. Immers, een intensievere selectieprocedure brengt hogere selectiekosten met zich mee, zeker wanneer veel kandidaten zich aanmelden.

Daarnaast is bij het bepalen van de invulling van de amvb en de hoogte van de maximale eigen bijdrage voor de kosten van selectie ook gekeken naar de standpunten hierover van de VH, VSNU, LSVB en het ISO. De VH en de VSNU hebben in 2015 en 2016 van verschillende soorten opleidingen met selectie een inventarisatie aangeleverd van de kosten van selectieprocedures. De standpunten van de betrokken partijen en de aangeleverde informatie zijn mede bepalend geweest voor de inhoud van dit besluit.

3.1. Reikwijdte amvb

3.1.1. Opleidingen met selectie waarvoor een eigen bijdrage is toegestaan

Op basis van de inventarisatie van de VSNU en de VH en de gesprekken hierover met de VH, de VSNU, het ISO en de LSVB is besloten dat het vragen van een eigen bijdrage in de kosten voor selectieprocedures, zal worden toegestaan voor opleidingen met aanvullende eisen op het gebied van kunst- en hotelonderwijs en voor de fixusopleidingen waarvoor een kandidaat zich voor een studiejaar bij niet meer dan één instelling kan aanmelden voor dezelfde opleiding. De gevraagde eigen bijdrage mag nooit meer dan € 100,- bedragen. Op de overige voorwaarden die gelden voor het vragen van een eigen bijdrage wordt ingegaan in paragraaf 3.2.

Opleidingen met aanvullende eisen op gebied van kunst- en hotelonderwijs

⁶ Kamerstukken II 2012/13, 33 519, nr. 3, blz. 11-14

Opleidingen met aanvullende eisen zijn op basis van artikel 7.26 en artikel 7.26a WHW en bijlage D en E van de Ratho gehouden om te selecteren op basis van de eisen omschreven in deze regeling. Er wordt in deze amvb onderscheid gemaakt tussen opleidingen met aanvullende eisen op gebied van kunst- en hotelonderwijs en overige opleidingen met aanvullende eisen.

Bij opleidingen met aanvullende eisen op het gebied van kunst- en hotelonderwijs wordt om de eisen optimaal en op verschillende manieren te toetsen gebruik gemaakt van selectieprocedures met meerdere ronden, begeleiding door docenten, het maken van opdrachten en het doen van audities. De te toetsen criteria bij dit soort opleidingen zorgen voor selectie-instrumenten met hogere kosten per kandidaat. Men kan bijvoorbeeld niet toetsen of een kandidaat kan dansen, door middel van het afnemen van een vragenlijst. Daarnaast zijn er naar schatting twee tot driemaal zoveel aanmeldingen t.o.v. het aantal beschikbare plaatsen.

Er is een aantal opleidingen met aanvullende eisen op het gebied van het kunst- en hotelonderwijs, dat tevens het predicaat kleinschalig en intensief onderwijs heeft. In deze gevallen geldt dat als deze opleidingen kosten maken in verband met het toetsen van de aanvullende eisen, de instellingen die deze opleidingen aanbieden gerechtigd zijn een eigen bijdrage te vragen (tot maximaal € 100,-).

Fixusopleidingen waarvoor een kandidaat zich voor een studiejaar bij niet meer dan één instelling kan aanmelden voor dezelfde opleiding.

Bij deze opleidingen geldt in verband met het hoge aantal aanmeldingen een apart regime. Vanwege het hoge aantal aanmeldingen mogen kandidaten zich hiervoor bij niet meer dan één instelling aanmelden voor dezelfde opleidingen. Het betreft de opleidingen geneeskunde (wo), tandheelkunde (wo), mondzorgkunde (hbo) en fysiotherapie (hbo). Uit de eerder genoemde inventarisatie door de VSNU en de VH blijkt dat bij dit soort opleidingen de gemiddelde kosten voor selectie per kandidaat hoger zijn dan bij andere fixusopleidingen. Onderdelen van de selectieprocedure bij deze opleidingen bestaan doorgaans uit meerdere (non-)cognitieve toetsen, het volgen van een hoorcollege en het maken van een tentamen en/of het schrijven van een essay.

3.1.2. Opleidingen met selectie waarvoor een eigen bijdrage niet is toegestaan

Ten aanzien van de meeste selectieopleidingen, genoemd in de grondslag van artikel 7.50, tweede lid, van de WHW mogen instellingen geen eigen bijdrage vragen aan kandidaten voor selectiekosten. Voor deze opleidingen geldt artikel 7.50, eerste lid, WHW. Het betreft de hierna volgende opleidingscategorieën.

- *Opleidingen met aanvullende eisen niet zijnde kunst- en hotelopleidingen*
Bij opleidingen met aanvullende eisen, niet zijnde kunst- en hotelopleidingen is de eigen bijdrage niet toegestaan.

- *Opleidingen met het predicaat kleinschalig en intensief onderwijs*
Het instellingsbestuur van een opleiding met het predicaat kleinschalig en intensief onderwijs kan na toestemming van de minister van OCW zelf bepalen op basis van welke criteria zij selecteren en op welke wijze zij aan die criteria toetsen. Tevens kunnen zij al gebruik maken van differentiatie van collegegeld. Daarom wordt een eigen bijdrage hier niet toegestaan.

- *Fixusopleidingen*

Bij fixusopleidingen is onderscheid gemaakt tussen de reguliere fixusopleidingen en de fixusopleidingen waarvoor een kandidaat zich voor een studiejaar bij niet meer dan één instelling kan aanmelden voor dezelfde opleiding. Voor de reguliere fixusopleidingen is het vragen van een eigen bijdrage niet toegestaan.

3.2. Voorwaarden eigen bijdrage kandidaten voor selectieprocedure

Bijdrage in werkelijke kosten, nadere regels en financiële voorziening

Omwille van het belang van toegankelijk onderwijs wordt het wenselijk geacht dat kandidaten slechts wordt gevraagd een eigen bijdrage te betalen indien dit redelijkerwijs noodzakelijk is voor het voorkomen van druk op het onderwijsbudget van een instelling, die het rechtstreekse gevolg is van selectiekosten voor die instelling. Om te waarborgen dat gevraagde eigen bijdragen tot het redelijke beperkt blijven, is in onderhavig besluit een aantal voorwaarden opgenomen. Naast de keuze om met onderhavig besluit het vragen van een eigen bijdrage slechts voor een beperkt aantal opleidingen, genoemd in artikel 7.50, tweede lid, van de WHW, toe te staan, gelden de volgende voorwaarden voor het vragen van een eigen bijdrage. De mogelijkheid wordt gesteld tot het vragen van een bijdrage in de selectiekosten van nooit meer dan € 100,-. Dat het gaat om een bijdrage in de selectiekosten houdt in dat de door de instelling gevraagde eigen bijdrage niet meer kan bedragen dan de werkelijke kosten die de selectieprocedure voor de instelling met zich meebrengt. De instelling moet daarnaast nadere regels vaststellen omtrent de eigen bijdrage voor selectiekosten, en een financiële voorziening treffen voor degenen waarvoor de bijdrage een onoverkomelijke belemmering vormt voor de inschrijving (artikel 7.50, derde lid, WHW). In de memorie van toelichting bij de Wet Kwaliteit in verscheidenheid werd reeds tot uitdrukking gebracht dat kandidaten alleen een eigen bijdrage zou moeten worden gevraagd aan kosten die redelijkerwijs noodzakelijk zijn om passende kandidaten voor een opleiding te selecteren.⁷ Het ligt voor de hand dat instellingen die op grond van dit besluit een eigen bijdrage mogen vragen voor opleidingen met selectie zullen streven naar het hanteren van een selectiemethodiek die geschikt is voor het selecteren van passende kandidaten, maar die tegelijkertijd zo min mogelijk kosten met zich meebrengt. Een voorbeeld van een selectiemethodiek met lagere kosten is dat instellingen werken met meer dan één selectieronde, waarbij eventuele duurdere beoordelingstechnieken pas in de laatste ronde worden toegepast.

Informatie aan kandidaten

Voor kandidaten dient helder en tijdig kenbaar te zijn welke opleidingen aanvullende eisen stellen. Daarom moeten de opleidingen waarvoor aanvullende eisen gelden dit in het centraal register opleidingen hoger onderwijs (CROHO) registreren. De toelatingscriteria en de selectieprocedures worden ook opgenomen in de OER en op de website Studiekeuze123. Als deze amvb in werking treedt, zal voor de kandidaat voorafgaand aan de aanmelding voor een opleiding helder moeten zijn welke bijdrage in de kosten van de selectie van hem wordt verwacht.

Bedrag en restitutie

Een selectieprocedure kan bestaan uit meerdere ronden, maar de eigen bijdrage voor de gehele procedure mag nooit meer dan € 100,- bedragen.

Op de aanmelding van de kandidaat is artikel 4.5 van de Regeling van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 8 november 2015, nr. 759279, houdende wijziging van de Ratho in verband met de afschaffing van de loting (voorzien inwerkingtreding 1 oktober 2016), van toepassing. Daaruit volgt dat het instellingsbestuur op verzoek van een kandidaat diens aanmelding laat vervallen als de kandidaat deze uiterlijk 15 januari intrekt (lid 5), of als de

⁷ Kamerstukken II 2012/13, 33 519, nr. 3, blz. 13

kandidaat daartoe voor 1 september een verzoek indient omdat hij er niet in is geslaagd een diploma of getuigschrift te behalen (lid 6 en 7). De kandidaat die zich terugtrekt of zijn diploma respectievelijk getuigschrift niet heeft behaald heeft mogelijk de selectieprocedure geheel of gedeeltelijk afgerond, maar heeft in sommige gevallen in het geheel niet deelgenomen aan de selectieprocedure. Als in één van de bovengenoemde situaties de kandidaat de eigen bijdrage voor de selectieprocedure reeds aan de instelling heeft betaald, maar de instelling geen kosten voor de selectie heeft gemaakt of lagere kosten dan waarop de eigen bijdrage was berekend, dient de instelling de betaalde bijdrage dan wel het teveel ontvangen deel daarvan aan de kandidaat te restitueren.. In gevallen waarin de instelling wel kosten voor de selectieprocedure heeft gemaakt maar de kandidaat zijn aanmelding – mogelijk noodgedwongen – intrekt, kan de instelling gebruik maken van de mogelijkheid om een reeds betaalde bijdrage coulancehalve aan de kandidaat te restitueren.

Medezeggenschap

Het medezeggenschapsorgaan van de instelling heeft adviesrecht op de selectiecriteria en –procedure (artikel 9.33a, tweede lid, onder d, respectievelijk artikel 10.20a, tweede lid, onder d).

4. Gevolgen

Met dit besluit wordt instellingsbesturen toegestaan aan kandidaten een eigen bijdrage van nooit meer dan € 100,- te vragen voor de selectieprocedure bij bacheloropleidingen met aanvullende eisen op het gebied van kunst- en hotelonderwijs en bij de fixusopleidingen waarvoor een kandidaat zich voor een studiejaar bij niet meer dan één instelling kan aanmelden voor dezelfde opleiding.

Wanneer een student zich aanmeldt voor een opleiding waar een eigen bijdrage voor selectiekosten is toegestaan en gevraagd wordt zal de student deze bijdrage moeten betalen. Gezien alle voorwaarden (paragraaf 3.2) waaraan instellingen die een eigen bijdrage hanteren moeten voldoen worden geen gevolgen voorzien voor de toegankelijkheid van het onderwijs.

Voor alle overige opleidingen met selectie is het vragen van een eigen bijdrage niet toegestaan. Dit zorgt voor duidelijkheid over de regelgeving met betrekking tot deze eigen bijdrage. Instellingen die opleidingen met selectie aanbieden maar geen eigen bijdrage mogen vragen zouden ter voorkoming van druk van selectiekosten op hun budget kunnen streven naar het hanteren van een selectiemethodiek die nauwelijks of geen kosten met zich meebrengt. Een eerder genoemd voorbeeld van een selectiemethodiek met lagere kosten is dat instellingen werken met meer dan één selectieronde, waarbij eventuele duurdere beoordelingstechnieken pas in de laatste ronde worden toegepast.

5. Administratieve lasten

Bij de voorbereiding van dit besluit is nagegaan of sprake is van administratieve lasten. Er worden geen structurele of eenmalige administratieve lasten als gevolg van dit besluit voorzien omdat de bestaande informatieverplichtingen jegens de overheid niet wijzigen.

Het vragen van een eigen bijdrage heeft mogelijk wel gevolgen voor de instellingsadministratie. Indien een instelling gebruik maakt van de mogelijkheid tot het vragen van een eigen bijdrage zal zij moeten bijhouden wie zich aanmelden en een eigen bijdrage moeten afrekenen met de kandidaat. Voor kandidaten betekent het dat zij verplicht zijn een handeling (de betaling aan de instelling) uit te voeren. Tevens zullen instellingen die een eigen bijdrage vragen voor selectie dit transparant moeten maken bij de aanmeldprocedure (bijvoorbeeld op de eigen website).

6. Uitvoering, toezicht en handhaving

Er zijn geen uitvoeringsconsequenties voor DUO of de Inspectie. De Inspectie pleegt geen extra inzet voor handhaving van de amvb. Van de Inspectie wordt niet gevraagd jaarlijks te controleren welke instellingen een eigen bijdrage vragen en wat de hoogte daarvan is. De Inspectie kan hier vanuit haar wettelijke taak uiteraard wel op controleren en de Inspectie kan door OCW gevraagd worden een themaonderzoek met betrekking tot de eigen bijdrage voor selectiekosten te doen.

De medezeggenschap heeft in de vorm van de uitoefening van haar adviesrecht een rol bij de totstandkoming van het beleid van de instelling als het gaat om de selectiecriteria en de selectieprocedure. De instelling zal het in rekening te brengen bedrag derhalve richting de medezeggenschap moeten motiveren.

7. Financiële gevolgen

Er zijn geen gevolgen voor de Rijksuitgaven. De overige financiële gevolgen zijn beschreven in paragraaf 5.

8. Advies en consultatie

Pm.

9. Inwerkingtreding

De loting voor de toelating tot fixusopleidingen is afgeschaft per het studiejaar 2017-2018. Vanaf dat studiejaar hebben die opleidingen te maken met decentrale selectie. Daarom is voor wat betreft de inwerkingtreding van dit besluit daarbij aansluiting gezocht.

II. ARTIKELSGEWIJS

Artikel I

A

De definitie 'kandidaat' wordt in het Uitvoeringsbesluit WHW 2008 opgenomen om degene te kunnen benoemen die zich in de fase van inschrijving bevindt en daarom (nog) niet kan worden aangemerkt als student.

B

In artikel 3.9 zijn drie opleidingscategorieën opgenomen waarvoor het instellingsbestuur met het oog op de inschrijving voor een van de betreffende opleidingen een eigen bijdrage mag verlangen in de kosten die de instelling maakt in verband met de selectieprocedure die de instelling organiseert om kandidaten voor de opleidingen te kunnen selecteren.

Onderdeel a betreft opleidingen waarvoor op grond artikel 7.53, eerste lid, van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (hierna: WHW), vanwege de beschikbare onderwijscapaciteit een beperking geldt op de inschrijving (fixusopleidingen), en waarvoor op grond van artikel 7.53, zevende lid, van de WHW in de Regeling van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 8 november 2015, nr. 759279, houdende wijziging van de Regeling aanmelding en toelating hoger onderwijs (Ratho) in verband met de afschaffing van de loting, is bepaald dat een kandidaat zich voor die opleiding bij niet meer dan een instelling mag inschrijven voor hetzelfde studiejaar. Het betreft de opleidingen genoemd in het gewijzigde (en nog niet in werking getreden) artikel 4.5, vierde lid, van de Ratho: geneeskunde, tandheelkunde, fysiotherapie en mondzorgkunde.

Onderdeel b ziet op de hotelopleidingen die op grond van artikel 7.26, eerste lid van de WHW in de Ratho zijn aangewezen als opleidingen die aanvullende eisen voor de toelating mogen stellen vanwege de uitoefening van het beroep waartoe de opleiding voorbereidt of de organisatie en de inrichting van het onderwijs. Deze opleidingen zijn opgenomen in bijlage E van de Ratho.

Onderdeel c betreft opleidingen op het gebied van de kunst en lerarenopleidingen op het gebied van de kunst die op grond van artikel 7.26a, eerste lid, van de wet in de Ratho zijn aangewezen als opleiding waarvoor aanvullende eisen mogen worden gesteld voor de toelating. Deze opleidingen zijn opgenomen in bijlage D van de Ratho.

De kosten waarvoor de instelling op grond van artikel 3.9 een eigen bijdrage verlangt dienen daadwerkelijk verband te houden met de selectieprocedure. In paragraaf 3.1.1 van het algemeen deel van deze toelichting worden enkele voorbeelden gegeven van het soort kosten waaraan valt te denken.

De hoogte van de door de instelling gevraagde eigen bijdrage dient niet hoger te liggen dan de door de instelling gemaakte kosten in verband met de selectieprocedure voor de kandidaat.

Artikel 7.50, derde lid van de wet is van toepassing; het instellingsbestuur treft nadere regels voor de toepassing van artikel 3.9. Onderdeel van die nadere regels is een verplichte voorziening tot financiële ondersteuning van degenen voor wie de bijdrage een onoverkomelijke belemmering vormt voor de inschrijving.

Artikel II

Dit besluit treedt in werking op de dag nadat het is gepubliceerd, of, indien artikel I, onderdeel AX, van de Wet Kwaliteit in verscheidenheid hoger onderwijs dan nog niet in werking is getreden, op het moment dat dat artikel I, onderdeel AX in werking treedt. Artikel I, onderdeel AX van de Wet Kwaliteit in verscheidenheid hoger onderwijs wijzigt artikel 7.53 van de WHW, waardoor artikel 7.53, zevende lid, de grondslag biedt om bij ministeriële regeling voorschriften vast te stellen over fixusopleidingen. De wijzigingsregeling tot wijziging van de Regeling aanmelding en toelating hoger onderwijs, waarin de fixusopleidingen zijn opgenomen waarvoor een kandidaat zich voor een studiejaar bij ten hoogste een instelling kan inschrijven (onderdeel a van het met dit besluit ingevoerde artikel 3.9), kent zijn grondslag in het gewijzigde artikel 7.53 van de WHW. De wijziging van de Ratho, zo is in die wijzigingsregeling geregeld, treedt in werking op het moment dat artikel I, onderdeel AX van de Wet Kwaliteit in verscheidenheid hoger onderwijs in werking treedt. Om die reden is de inwerkingtreding van dit besluit afhankelijk gesteld van de inwerkingtreding van artikel I, onderdeel AX, van de Wet kwaliteit in verscheidenheid hoger onderwijs.

De Minister van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschap,

dr. Jet Bussemaker